

רב תרבותיות בבריאות
ד"ר דניאלה אריאלי
daniellaa@yvc.ac.il

בחברות מרובות תרבויות, כמו ישראל, מתרחשים לעתים קרובות מפגשים בין תרבותיים, בתחומים שונים ובכלל זה תחום הבריאות והרפואה. המפגשים בין מטפלים ומטופלים ובין אנשי צוות לבין עצמם מושפעים מן הרקעים התרבותיים המגוונים שמהם באים האנשים. המודעות לחשיבותו של ההקשר התרבותי ולאופנים שבהם הוא מעצב את המפגש הטיפולי, ובפרט בתחום הסייעוד, יעמדו במרכזו של קורס זה. הקורס יעסוק באופנים בהם ההקשר החברתי-תרבותי משפיע על תפיסות של בריאות ותהליכים של ריפוי. בקורס יובאו הסברים ומודלים מתחום הסייעוד והרפואה. המושגים והתיאוריות יישענו על דוגמאות של מפגשים בין תרבותיים הנערכים בזירת הבריאות, תוך התמקדות בהקשר הישראלי.

חובות הקורס:

נוכחות וקריאת מאמרים. במהלך השיעורים יתקיימו תרגילים והתנסויות שהשתתפות בהם חובה. בחינה מסכמת. ציון עובר בבחינה 60.

מרכיבי הציון:

השתתפות פעילה בשיעורים: 10% מהציון.
בחינה מסכמת: 90% מהציון.

מפגש מס':	נושא	קריאה לקראת השיעור
1	בריאות ומפגש בין תרבותי-היסטוריה של תחום העיסוק, מושגים מרכזיים.	Leininger, M. & Mcfarland, M. (2002). Transcultural Nursing Concepts and Theory. McGraw Hill Comp. Inc. U.S.A Andrews, M. & Boyle, J.S. (1999). Transcultural Concepts in Nursing Care. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
2	פיתוח מודעות לתרבות המתורגמן כמתווך תרבותי	. שוסטר, מיכל. 2007. תיווך לשוני ותרבותי של שירותים חברתיים: כנס 'מה הגשר' הנגשת שירותי הבריאות למיעוטים לשוניים. הד האולפן החדש 91: 12-17 Clifford Andrew (2004). "Is Fidelity Ethical?: The Social Role of the Healthcare Interpreter". TTR, vol. 17, n° 2, p. 89-114.
3	החברה הישראלית כחברה מרובת תרבויות	שובל, י. אנסון, ע. (2000). העיקר הבריאות: מבנה חברתי ובריאות בישראל. הוצאת מאגנס, ירושלים עמ' 253-255, 153-178, 40-82.
4	קבוצות ומגזרים בישראל ומפגשם עם מערכת הבריאות	רוזן, ב. אלרועי, א. אקר, נ. ואיסמעיל, ש. (2008). קידום בריאות באוכלוסייה הערבית: באיזו מידה מתקיימת התאמה תרבותית וכיצד ניתן לחזק אותה? דוח מחקר- מרכז סמוקלר לחקר מדיניות הבריאות, מכון ברוקדייל. ויצטום, אליעזר. 1999. טיפול אינטגרטיבי אסטרטגי רגיש-תרבות באוכלוסיות דתיות וחרדיות. בתוך: להיות שונה בישראל: מוצא עדתי מגדר וטיפול. תל אביב: הוצאת רמות, ע' 83-96.

רמניק, לריסה. 1995. רשמים ממערכת הבריאות: עולים חדשים מברית המועצות לשעבר והמפגש שלהם עם המערכת בארץ. ירושלים: מכון ברוקדייל. נודלמן, אניטה. 1997. בריאות וחולי בתפיסה התרבותית של נוער עולה מאתיופיה: בתוך: אלי עמיר אלכס זהבי ורות פרגאי (עורכים). שורש אחד וענפים רבים: סיפור קליטתם של בני נוער מאתיופיה בעלית הנוער. הוצאת מאגנס, ע' 99-120.		
Purnell L. D. (2002). The Purnell Model for Cultural Competence. <i>Journal of transcultural nursing</i> 13(3): 193-196. Kleinman, A. Eisenberg, L. & Good.B (2006). Culture, illness, and care: clinical lessons from anthropologic and cross-cultural research. Focus: <i>The Journal of Lifelong Learning in Psychiatry</i> 4(1): 140-149.	דרכים ללמידה על מערכות תרבות שונות בהקשר הבריאות	5
Kleinman, A. (1995). <i>Writing at the Margin: Discourse Between Anthropology and Medicine</i> . Berkeley: Uni. Of California Press. Chapter 2: What is specific to Biomedicine. Kaptchuk, T. & Eisenberg, D. (1998), "The persuasive Appeal of Alternative medicine" <i>Annals of Internal Medicine</i> 129: 1061-1065.	רפואה קונבנציונלית, רפואה אלטרנטיבית ומה שביניהן.	6
	סיכום הקורס	7

רשימת קריאה

מושגים ומודלים עיקריים

Leininger , M. & Mcfarland , M. (2002). *Transcultural Nursing Concepts and Theory*. Mcgraw Hill Comp. Inc. U.S.A

Andrews, M. & Boyle, J.S. (1999). *Transcultural Concepts in Nursing Care*. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.

Kleinman, A. (1995). *Writing at the Margin: Discourse Between Anthropology and Medicine*. Berkeley: Uni. Of California Press. Chapter 2: What is specific to Biomedicine.

Kleinman, A. Eisenberg, L. & Good.B (2006). Culture, illness, and care: clinical lessons from anthropologic and cross-cultural research. *Focus: The Journal of Lifelong Learning in Psychiatry* 4(1): 140-149.

Campinha- Bacote, J. (2002). The process of cultural competence in the delivery of healthcare services: A model of care. *Journal of transcultural nursing*, 13(3): 181-184

Giger, M. J. & Davidhizar, R.E. (2002). Transcultural Assessment Model. *Journal of transcultural nursing* 13(3): 185-188.

Papadopoulos. I. & Lees S. (2002). Developing Culturally Competent Researchers. *Journal of Advanced Nursing*, 37(3): 258-264.

Purnell L. D. & Paulanka B. J. (2004). *Guide to Culturally Competent Health Care*. F. A. Davis co.

Purnell L. D. (2002). The Purnell Model for Cultural Competence. *Journal of transcultural nursing* 13(3): 193-196.

תיווך לשוני

שוסטר, מיכל. 2007. תיווך לשוני ותרבותי של שירותים חברתיים: כנס 'מה הגשר' הנגשת שירותי הבריאות למיעוטים לשוניים. הד האולפן החדש 91: 12-17.

נובל, אניטה. 2007. תיווך לשוני ותרבותי של שירותים חברתיים: כשירות תרבותית בשירות הבריאות. הד האולפן החדש 91: 18-28.

Clifford Andrew (2004). "Is Fidelity Ethical?: The Social Role of the Healthcare Interpreter". *TTR*, vol. 17, n° 2, p. 89-114.

שסעים בחברה הישראלית והשלכותיהם על בריאות וטיפול

שובל, י. אנסון, ע. (2000). העיקר הבריאות: מבנה חברתי ובריאות בישראל. הוצאת מאגנס, ירושלים עמ' 40-82, 153-253, 178.

גריסרו, נ. וא. ויצטום (1995). "תופעת הזאר אצל עולי אתיופיה בישראל – היבטים תרבותיים וקליניים". *שיחות*, 3, 209-219.

Remennick, L. (2008). Subjective Health, Ageing, and Menopause among Native and Immigrant Jewish Women. *Women and Health* 47(1): 65-82.

רוזן, ב. אלרועי, א. אקר, נ. ואיסמעיל, ש. (2008). קידום בריאות באוכלוסייה הערבית: באיזו מידה מתקיימת התאמה תרבותית וכיצד ניתן לחזק אותה? דוח מחקר- מרכז סמוקלר לחקר מדיניות הבריאות, מכון ברוקדייל. ויצטום, אליעזר. 1999. טיפול אינטגרטיבי אסטרטגי רגיש-תרבות באוכלוסיות דתיות וחרדיות. בתוך: להיות שונה בישראל: מוצא עדתי מגדר וטיפול. תל אביב: הוצאת רמות, ע' 83-96.

רמניק, לריסה. 1995. רשמים ממערכת הבריאות: עולים חדשים מברית המועצות לשעבר והמפגש שלהם עם המערכת בארץ. ירושלים: מכון ברוקדייל.

נודלמן, אניטה. 1997. בריאות וחולי בתפיסה התרבותית של נוער עולה מאתיופיה: בתוך: אלי עמיר אלכס זהבי ורות פרגאי (עורכים). שורש אחד וענפים רבים: סיפור קליטתם של בני נוער מאתיופיה בעלית הנוער. הוצאת מאגנס, ע' 99-120.

עבדה בצוות מרובה תרבויות

אריאלי, ד. (2008). סביבת עבודה רגישת תרבות לאחיות בישראל- נקודת המבט של אחיות מעשיות מן המגזר הערבי. סוגיות חברתיות בישראל 5, ע' 205-227.

מבטים תרבותיים אלטרנטיביים על רפואה ובריאות

Kaptchuk, T. & Eisenberg, D. (1998), "The persuasive Appeal of Alternative medicine" *Annals of Internal Medicine* 129: 1061-1065.

ספר הרפואה הפנימית של הקיסר הצהוב, פרק "ההקדמה" וכן הפרק הראשון "דברים על האמת הטבעית בימים עברו" ע' 27-32.